Kirkon Ulkomaanavun lausunto hallinto- ja turvallisuusjaostolle 18.10.2017

Kirkon Ulkomaanapu (KUA) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto aiheesta HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018: Kansainvälinen kehitysyhteistyö.

Yli 65 miljoonaa pakolaista – kansainvälistä yhteistyötä ja vastuunkantoa tarvitaan kipeästi

Pakolaisten määrä ylittää kaikki aikaisemmat luvut sitten toisen maailmansodan ja on yhä kasvussa. Suurinta taakkaa pakolaisista kantavat köyhät ja konfliktiherkät alueet. Määrällisesti suurin osa pakolaisista on nuoria. Hauraissa valtioissa konfliktit ja kriisit ovat pitkittyneet. Hätäavun tarpeessa olevia ihmisiä on autettava, mutta samalla on myös puututtava entistä tehokkaammin pakolaisuuden juurisyihin kuten viime vuosien kasvavat pakolaisvirrat ovat osoitteneet. Pakolaisuuden juurisyyt ja niihin vaikuttavat tekijät ovat hyvin erilaisia eri maissa. Tilanteen ratkaisu vaatii kasvavassa määrin kansainvälisen yhteistyön tehostamista, kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja humanitaarisen lain noudattamista ja vastuunjakoa. Vastuunjako tarkoittaa johdonmukaista politiikka, yhteistyötä eri toimijoiden välillä ja rahallista tukea niin kehitysyhteistyöhön kuin humanitaariseen apuun.

Suomen kannettava kansainvälinen vastuunsa sitoumustensa mukaisesti: selkeä suunnitelma 0,7 -tavoitteelle

Suomi on kansainvälisesti sitoutunut ja hallitusohjelmaansa kirjannut nostavansa kehitysyhteistyön rahoitusosuuden 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta ja ohjaamaan siitä 0,2 prosenttia vähiten kehittyneille maille, mikä myös hallituksen talousarvioesityksessä todetaan.

Kansainvälisistä sitoumuksistaan huolimatta hallituksen talousarvioesityksessä (HE 106/2017) esitetään kehitysyhteistyöhön 886,3 miljoonaa euroa vuodelle 2018, mikä tämänhetkisten ennusteiden mukaan vastaa noin 0,38 prosenttia bruttokansantulosta. Esityksen myötä Suomen bruttokansantuloon suhteutettu prosenttiosuus laskisi kolmatta vuotta peräjälkeen (2016 0,44%, 2017 0,4% ja 2018 0,38%), mikä on jyrkässä ristiriidassa Suomen kansainvälisten sitoumusten ja hallitusohjelman kanssa. Kaikkein köyhimmille maille ohjattava kehitysyhteistyön osuuden arvioidaan olevan noin 0,16 prosentin bruttokansantulosta vuonna 2018.

Esitetyn kaltaisella politiikalla Suomi ei kanna kansainvälistä vastuutaan eikä toimi sitoumustensa mukaisesti. Toimiakseen uskottavasti ja vastuullisesti, ***Suomen tulisi laatia selkeä suunnitelma siitä, miten ja mihin mennessä 0,7 prosentin määrärahataso saavutetaan ja sitoutua sen toimeenpanoon.*** Lisäksi Suomen tulee varmistaa vähintään 0,2 prosentin tuki vähiten kehittyneille maille.

Määrärahojen allokointi tulokselliseen ja tehokkaaseen työhön

Talousarviossa todetaan, että Suomen rahallista panostusta keskitetään erityisesti niiden toimijoiden tueksi, jotka parhaiten edistävät Suomen painopisteitä.

Hiljattain julkaistun ulkoministeriön tilaaman arvion mukaan ulkoministeriön ohjelmatukijärjestöjen kehitysyhteistyö on tuloksellista ja kustannustehokasta. Lisäksi arviossa todetaan järjestöjen työn edistävän Suomen kehityspolitiikan painopisteitä ja suositellaan järjestöjen työn pitkäjänteistä tukemista.

Talousarviossa kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön rahoitukseen esitetään 65 miljoonaa euroa vuodelle 2018 vuosien 2016 ja 2017 tapaan, mikä on 49 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2015. ***Huomioiden arvion tulokset ja suositukset, tulisi järjestöjen tuloksellisen työn edellytykset turvata ja rahoitustasoa uudelleen harkita*** jo vuoden 2018 osalta***.***

Joustavampia rahoitusmuotoja ja toimintamalleja vaikuttavuuden kasvattamiseksi

Suomen kehitysyhteistyöhön ja humanitaariseen apuun myöntämän rahoituksen tasolla on suuri merkitys saavutettaviin tuloksiin ja vaikuttavuuteen. Määrärahatason lisäksi on syytä myös miettiä miten nykyiset rahoitusmuodot ja toimintamallit voisivat parhaalla mahdollisella tavalla edesauttaa tulosten ja vaikuttavuuden saavuttamista.

Suomen kehitysyhteistyötuki voitaisiin skaalata huomattavasti suurempaan kokoluokkaan muuttamalla ulkoministeriön järjestöille myöntämän ohjelmatuen ohjeistusta niin, että se mahdollistaisi tuen joustavan käytön osana monirahoitteisia (multi-donor, pooled funding) hankkeita. Muutoksen myötä Suomen kehitysyhteistyötuen vaikuttavuus ja tulokset voitaisiin moninkertaistaa osana isompaa apukokonaisuutta.

Kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun instrumenttien väliset turhat siilot tulisi poistaa tai ainakin niiden joustavuutta vastata kulloiseenkin katastrofitilanteeseen tulisi kehittää. Kehitysyhteistyön toteutuksen valmistelu tulisi alkaa heti kriisin alussa. Erityisesti pitkittyneissä kriiseissä perinteiset humanitaarisen avun (esim. ruoan ja veden jakelu) toimet eivät ole riittäviä vaan tarvitaan pitkäkestoisempaa työtä, jonka avulla voidaan esimerkiksi taata lasten ja nuorten koulutus.

Kehityspoliittinen selonteko kannustaa kaikkia suomalaisia kehitysyhteistyötoimijoita tiiviiseen tietojen vaihtoon, vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Tavoitteena on toimijoiden toisiaan täydentävien vahvuuksien entistä parempi hyödyntäminen kestävän kehityksen saavuttamiseksi. ***Suomalaisten kehitysyhteistyötoimijoiden yhteistyön mahdollistamista varten tulisi kehittää tarkoitukseen sopivia rahoitusmuotoja sekä luoda toimintamalleja, jotka mahdollistavat toimijoiden osaamisen paremman hyödyntämisen.*** Nykyiset rahoitusmallit eivät tue yhteistyötä päinvastoin, ne jopa estävät sitä.

Yksityisen sektorin instrumenttien ja kehitysmaihin kohdistuvan investointirahoituksen vahvistaminen

Kehitysmaiden yksityissektorin kehittäminen on tärkeää ja siihen pitää investoida. Sen ei kuitenkaan tulisi olla kilpaileva instrumentti varsinaisen kehitysyhteistyön kanssa. Molempia tarvitaan.

Yksityissektoriin investoitaessa Suomen tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota yritysten toiminnan eettisyyden, tuloksellisuuden ja rahankäytön valvontaan ja arviointiin sekä raportointiin. Tällä hetkellä kansalaisjärjestöjen avustuksien valvonta on huomattavasti tiukempaa kuin muiden rahoitusinstrumenttien valvonta. ***Kehitysyhteistyön avoimuus-, tilivelvollisuus- ja raportointivaatimusten tulee koskea myös yksityisen sektorin toimijoita. Kaikkien toimijoiden työtä on tärkeä seurata samalta tavalla.***

Positiivisten kehitysvaikutusten ja työpaikkojen luomisen näkökulmasta on tärkeää, että Suomen yksityissektorituki kohdistuu kehitysmaiden työvoiman ja yrittäjyyden kehittämiseen eikä sitä nähdä ainoastaan Suomen viennin näkökulmasta. Suomen etu ei saa koskaan olla ensisijainen vaan lähtökohtana tulee aina olla hyödynsaajat ja positiiviset kehitysvaikutukset.

Kirkon Ulkomaanavun puolesta lisätietoja antavat:
toiminnanjohtaja Jouni Hemberg, p. 050 325 9579, jouni.hemberg@kirkonulkomaanapu.fi
vaikuttamistyön päällikkö Katri Suomi, p. 040 6351738, katri.suomi@kirkonulkomaanapu.fi